

Մեքիսիկո իտալիոյ

Լնցեալ տարուան մէջ Խտալիա ալ շատ ծանրակշիւ կորուստներ ունեցաւ ուսումնականաց և բանասիրաց այլևայլ դասերէն, որոնց ցուցակը ամսոց կարգաւ նշանակենք :

Փետրուարի մէջ մեռան . ՅՏ . Թորթի միլանցի քերթողն . Լուդովիկոս Կուալթերիոյ մարգիզն . Լիքորոյ Փուչչինի մարդասէր ու բանասէր անձը :

Մարտի մէջ, Տրուլէթի ասպետը որ Վաղղիոյ հիւպատոս էր Ղ, գիպտոս . անուանի երկրագործն Մատթէոս Պոնաֆուս :

Բպրիլի մէջ, պոլոնիացի քերթողն ՅՏ . Մայիսի Թի կոմը, Սարտենիոյ Թադաուորութեան նուիրակաց նախագահ Փինէլլի ասպետը :

Մայիսի մէջ, Միքայէլ Վարառքողա նափոլիցի զօրավարը . Լննիբաղ Սալուցյոյ

Յունիսի մէջ, վենետիկցի բանասէրն Բեռնարդոս Կոնֆաթի :

Յուլիսի մէջ, Սալվաթոր Վամմարոնոյ անուանի երգահանը նափոլիցի, և Թոքանացի ճարտարապետը Չինի :

() Գոստոսի մէջ, Պոմպէոս Իթթի միլանցի կոմը, նմանապէս Պետրոս Պորսիերի . Ֆոսսանիյի եպիսկոպոսը Ֆանթինի որ տէրութեան ծերակուտէն էր :

Սեպտեմբերի մէջ, Կարոլինա Փօէրինոյ պարոնուհին ի Վափոլի, անուանի բնաբանն Պելլանի միլանցին . և հռչակաւ որ ճարտասան քարոզիչը Տէֆէնտի :

Հոկտեմբերի մէջ, տնտեսաբանն Վանեացի և բանասէրն Սինգենտիոս Ղիոպերթի :

Նոյեմբերի մէջ, համբաւաւոր բանասէրն ու քարոզիչ Յուլիէփ Պարպիէրի :

Վեկտեմբերի մէջ, Պերկամպի եպիսկոպոսն Սորլաքքի և այլն :

ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ,

ՍԿԶԲՈՒՆՔ ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Դաս ԺԱ . Բնարոշմական սնուանակոչութեան վրայ :

ՊԱՐԶ ՍԱՐԾԻՆՔ . Պարզ մարմնոց անուանակոչութիւնը եւրոպական լեզուաց մէջ ամենադիւրին է, և կըրնանք ըսել թէ կանոնի մը տակ չիյնար . ուստի ամէն տեսակ պարզ ու համառօտ բառ կրնայ ասոնց անուն սեպուիլ . ինչպէս որ Թեքնար անուանի բնալոյծը կ'ըսէ . “ Լննչան անուններ կրնան տրուիլ պարզ մարմնոց . և աղէկն անոնք են որ կարճ են, և անոնցմով ուրիշ անուններ (այսինքն ածանցներ ու բարդութիւններ) դիւրաւ կրնան ձեւանալ : Իսկ բաղկացեալ մարմնոց անունները՝ պէտք է որ անանկ յօրինուած ըլլան՝ որ իրենց բաղկացու տարերքն ցուցնեն ” :

Լնոր համար եւրոպական լեզուաց մէջ պարզ մարմնոց անուններուն — Ա . փոքրագոյն մասը բուն իրենց լեզուովն է . զոր օրինակ ոսկի, արծաթ, երկաթ, պղինձ և այլն . այսինքն անոնք որ յառաջ քան զբնալուծութիւն ճանչցուած մարմիններ են . և ասոնք ամէն ազգ իր լեզուովը կ'ըսէ . զոր օրինակ գղ . Cuivre, իսկ իտ . Rame. իտ . և գղ . Argento և Oro. իսկ անգղ . Silver և Gold և այլն : Իսկ մնացած պարզ մարմնոց անուններուն մեծագոյն մասը առնուած են — Բ . յուներէնէ . 1° ոմանք դիցաբանական կամ յատուկ անուններէ . զոր օրինակ Cadmium, Palladium, Tantale, Titane, Magnesium. 2° ոմանք նշանակութիւն չունեցող բառերէ, կամ մարմնոյն մէկ յատկութիւնը ցուցնող բառերէ . զոր օրինակ Antimonium (Չարիր) հալածանի մոյ, Arsenic (Օստիկ) այրասպան, Brome Գարշահոյ, Phthore կամ Fluor ապակեանիչ, Phosphore լուսաբեր . Barium Ժանր, Chlore շէշ, շլորոս, Iode Տանուշաւագոյն Iridium Ժիւծան, Lithium Գար, Molybdène հապար, Osmium հոյ, Rho-

dium Լարդ, Sélénium լուսին, Uranium երկինք : — Դ . լատին լեզուէ հասարակ բառերէ, դիցաբանական և յատուկ անուններէ . զոր օրինակ Tellure երկիր, Mercure (Մերկուր) Հերմէս : — Դ . եւրոպական լեզուներէ մէկմէկու անցած բառերէ . զոր օրինակ Bismuth գերմ. նոյնանշան, Cobalt գերմ. նոյնանշան, Manganèse լատ. նոյնանշան, Platine սպան. արծաթիկ, Potasse հոլ. ծխիկ, Tungstène շուէտ. ծանր քար, Zinc (Գուլթիա) գերմ. նոյնանշան : — Ե . տեղւոյ և մարդու յատուկ անուններէ Magnesium, Strontium, Yttrium, Nickel, Wolfram, Erbium, Terbium. — Զ . բոլորովին աննշան կամ նշանակութիւն չգիտցուած բառերէ . զոր օրինակ Cérium, Glucinium, Lanthanium, Ilménium, Thorinium. ևն :

Եւ օրինակներէս ահա կ'իմանանք որ եւրոպական ազգաց մէջ, բաց այն ծանօթ նիւթերու բառերէն՝ որ իրենց լեզուին մէջ կը գտուի, և ամէն ազգ իրեն լեզուին բառը կը գործածէ, ինչպէս որ ըսինք, մնացած արմատական բառերն ամէնքն ասկէց անկէց առնուած են, և աս վերջիններս ամէն ազգ նոյնը կը գործածէ, միայն հնչմունքը քիչ շատ իրենց լեզուին յարմարցնելով :

Եւ քանի որ ինչուան հիմա նոյն կանոնին հետեւելով՝ լատի որչափ որ հայերէնի մէջ նոյն տարերաց բառեր ունինք պահեր ենք . զոր օրինակ կապար, ծարիր, զառիկ և այլն . Եւրկրորդ ան բառերն որ յունարէնի մէջ ճիշդ նշանակութիւն տուող բառեր են, և պարզ ու համառօտ բառով մը հայերէն կը բացատրուին՝ հայերէն թարգմաններ ենք . զոր օրինակ թութուածին, ջրածին, մահածին և այլն . Եւրրորդ մնացած բառերը թէ յոյն և թէ ուրիշ լեզուներէ առնուած բառերը՝ երբ որոշ նշանակութիւն մը չունին, կամ նշանակուած նիւթէն բոլորովին հեռու բառեր են, կամ թէ դիցաբանական, մարդկան և տեղեաց յատուկ անուններ են, և բոլոր Եւրոպայի ազգերէն ընդունուած են իբրեւ ուսումնական բառ, մենք ալ աս վերջի բա-

ռերս մեր լեզուին մէջ ընդունելու չենք խորշած . որով Նարինը, Վարը, Սամիւնը, Տելուրը և այլն՝ նոյնչափ իրաւամբ մեր լեզուին մէջ մտնելու արժանի սեպեր ենք հիմա, որչափ որ ատենօք ունեցեր են Միւթիստոսը, Սարգիոնը, Տպագիոնը, Յասպիսը ևն . որով և ամենամեծ դժուարութենէ մըն ալ ազատած կ'ըլլանք, չէ թէ զմեզ, վասն զինորահնար բառեր չինեղ՝ դժուարութիւն մը չունի, հապա աս բնալուծական գիտութեանս սէր ձգողները . թէ անոնք որ հայերէնէ զատ ուրիշ լեզու չեն գիտեր, որոնց համար հաւատարէ հայերէն նոր ձևած բառ մը սորվիլ կամ օտարազգի բառ մը, և թէ ևս առաւել անոնք, որ արդէն եւրոպական լեզուաց ծանօթ, և քիչ շատ աս գիտութեանս գրքերը եւրոպական լեզուներով կարդալու վարժած են, կամ թէ ան լեզուներով սորվեր են : Եւ աս բանս առանց պատճառի չենք ըրած . այլ շատ խորհրդածութիւններով, փաստերով, մեր նախնեաց օրինակներով, առարկութեանց լուծմունքներով, որոնք ուրիշ տեղ խօսուած են աւելի իմաստնոց համար : — Եւ նոյն պատճառաց վրայ աւելի հաստատուած՝ պատշաճ սեպեցինք աս նորամուտ բառերուն տառադարձութիւնն ալ ըստ կանոնի նախնեաց ճշգրտելու, մանաւանդ գրաբար լեզուի համար . որոնք ինչուան հիմա եւրոպական հնչմամբ գործածուելով՝ շատ կերպ գրութեանց պատճառ եղած են . թէպէտ և նոյն հնչմունքը պահելու ալ շատ մեծ արգելք մը չկայ, մանաւանդ աշխարհաբարի մէջ . միայն թէ գրութիւնը միակերպ ըլլայ : Եւ ջի փոփոխութիւնը ընելուս գլխաւոր պատճառներէն մէկը՝ բնալուծական անունաց համառօտագրութեւն կամ թէ ըսենք բնալուծական տարազուց ճշգրութեան կարեւորութեան համար է, որուն վրայ քիչ մը ետքը պիտի խօսինք . իսկ վերջի տուած աղատութեան պատճառը՝ ինչուան հիմա եղած սովորութիւնն ու վարժութիւնն է :

Եւ ալ գիտնալու է որ եւրոպական լեզուաց մէջ պարզ մարմնոց անունները

լատինացիներով՝ ամէնքը սու կամ իսու կը վերջանան . աս մասնիկը գաղղիա-յիք ալ երկայն ատեն կը բանեցընէին անխտիր ամէն պարզ մարմնոց, իբրեւ ուրոյիչ նոյն մարմնոց բաղկացեալներէն, մասնաւոր թթուիկներէն . նոյն իսու մասնիկը իտալացիք *io* կը վերջացընեն : Իսկ յետոյ շատ մարմիններու վերայէն վերցուցին ան մասնիկը, որով առանց անոր ալ քրոմ, քլոր ըսելով ալ կ'իմացուի անոնց պարզ մարմին ըլլալը . և գրեթէ միայն ան պարզ մարմնոց համար թողուցին՝ որ բնութեամբ քիչ շատ թթուածնի հետ միացած գտուելով, իրենց պարզը բնալուծական գործողութեամբ կը գտուի . ինչպէս են կալի ու հողային ըսուած թթուիկները . ուստի հիմա ընդհանրապէս աս թթուիկներուն արմատականին վրայ կը դրուի Գղ. իսու և Իտ . *io* մասնիկը . իսկ անոնց թթուիկները պարզապէս կը վերջանան . զոր օրինակ պարզ արմատականը կ'ըսուի սողիոն, պոտասիոն, և այլն, իսկ թթուիկը սողա, պոտաս :

Ի՞նչք հայերէն անուանակոչութիւն մէջ որոնք որ բուն հայկական բառեր են, անոնց պարզը նշանակելու համար բառին սկիզբը դրինք Բն մասնիկը . զոր օրինակ բնակիր, բնապաղէղ, որոնց թթուիկներն պիտի ըսուին կիր, պաղէղ : Իսկ ան մարմնոց անուններն որ օտար լեզուէ առած ենք, անոնց պարզը ցուցընելու համար նոյն եւրոպացոց Ին յանգը պահեցինք . զոր օրինակ սողիոն, պոտասիոն, թթուիկներուն ըսելով սողա և պոտաս : Իսկ զոք բառը որ երբեմն Բն մասնական տեղ գործածուած էր՝ աս դժուարութիւն ունի, որ բնալուծական ածանցներու լաւ ու դիւրաւ չյարմարիր . զոր օրինակ աս Բն մասնիկով կ'ըսենք՝ Եթաթթուիկ բընակրի, իսկ զոք բառով հարկ կ'ըլլայ ըսել՝ Եթաթթուիկ զուտ կրի :

Վիտնալու է որ Ածուիւն զուտն ալ հասարակ ածուիւններէն զատելու համար, Գղ. առջինին կ'ըսեն *carbone*, եր-

կորդին *charbone* . իսկ իտալացիք ըստ կանոնի առաջինին *carbonio* երկորդին *carbone* . մենք դարձեալ մեր կանոնով առջինին ըսինք Բնածուի երկորդին ածուի, թէպէտ և ածուիւր, ինչպէս նաև ուրիշ մարմիններ, կալի թթուիկներէն չեն, բայց իրենց թթուիկներէն որոշելու համար Բն կամ Ին մասնիկը կառնեն :

Պարզ մարմնոց անունները բնալուծական գրոց մէջ համառօտագրութեամբ կը գրուին, իրենց մէկ երկու գրերով . զոր օրինակ Քլթ կը նշանակէ Եթաթթուիկ քրոմի . Քլթ կը կարգացուի Եթաթթուիկան թթու *iox* : Իս համառօտագրութեան կանոնն ալ աս է . Եթ ինչուան առջի գիրը կը դրուի : Եթէ երկու իրեք անուանց առջի գիրը նոյն ըլլայ, անոր ետեւէն եկած ձայնաւոր կամ բաղաձայն գիրն ալ կ'աւելցուի . եթէ երկուքին ալ երկորդ գրերն նոյն են՝ անոնց տեղը ետեւէն եկած տարբեր բաղաձայնը կը դրուի : Իս համառօտագրութեանց ճշդութիւնը ամենահարկաւոր է բնալուծութիւն մէջ, որովհետեւ ետքէն պիտի տեսնենք՝ որ անոնցմով կը ձևանան բնալուծութեան ամէն պարզ ու բաղադրեալ մարմնոց արտայայտիչ նշանները որ Բնալուծական Գղ. կ'ըսուին . աս հաստոր համար է որ անուանակոչութեան ճիշդ ու անփոփոխ տառադարձութիւնն ալ ամենահարկաւոր բան է ըսինք բնալուծութիւն մէջ :

Ինչուան հիմա պարզ մարմնոց անուանակոչութիւն վրայ ըսածնիս տախտակով մին ալ աւելի բացատրենք ու համառօտենք . որուն մէջ մէկ աչքով կ'երևայ պարզ մարմնոց կամ տարերաց ցուցակը, իրենց եւրոպական և հայերէն անուններովը՝ և անոնց նշանակութիւնը, իրենց համառօտագրութիւնը, և թթուածնի ու ջրածնի համեմատութիւնը զուգաչափ թիւերը, իրենց գոյնը, գտողաց անունները և գտուած ժամանակը :

ՅՈՒՑԱԿ ՏԱՐԵՐԱՑ

Անուն գաղ. և ֆրանս. անունները	Անուն հայ. և ֆրանս. անունները	Քիմիական բանաձև	Թեթևություն	Գույն	Գույն աղ. լուծույթի	Դառ
Aluminium	Al.	Ալյումինիում	27, 0	13, 68	Նարնգյալ	1824
Antimoine	Sb.	Տանտալ	121, 75	5, 72	Տանտալ	1827
Argent	Ag.	Արծաթ	107, 87	10, 8	Սպիտակ	1500
Arsenic	As.	Արսենիկ	74, 92	5, 75	Սպիտակ	1733
Azote	N ²	Ազոտ	14, 01	4, 0	Սպիտակ	1775
Barium	Ba.	Բարիում	137, 33	68, 67	Սպիտակ	1807
Bismuth	Bi.	Բիսմութ	208, 98	106, 40	Սպիտակ	1520
Bore	Bo.	Բոր	10, 81	10, 88	Սպիտակ	1808
Brôme	Br.	Բրոմ	79, 90	78, 26	Սպիտակ	1826
Cadmium	Cd.	Կադմիում	112, 40	55, 74	Սպիտակ	1818
Calcium	Ca.	Կալցիում	40, 08	20, 00	Սպիտակ	1807
Carbone	C.	Քարածուխ	12, 01	6, 00	Սպիտակ	...
Cerium	Ce.	Շերմ	140, 12	59, 08	Սպիտակ	1804
Chlore	Cl.	Քլոր	35, 45	44, 32	Սպիտակ	1774
Chromè	Cr.	Քրոմ	51, 99	32, 80	Սպիտակ	1797
Cobalt	Co.	Կոբալտ	58, 93	36, 90	Սպիտակ	1733
Colombium	Ta.	Կոլոմբիում	180, 94	115, 00	Սպիտակ	1802
Cuivre	Cu.	Քուպր	63, 54	39, 56	Սպիտակ	1840-42
Didimium	Di.	Դիդիմիում	147, 07	63, 00	Սպիտակ	1840-42

Անուն Գաղաձ. համաժ. նշանակ. Բառակց.	Անուն հայ. համաժ. նշանակ.	Քաշ 100 քաշի համար.	Գույն.	Գույնակ.	Դաս.
Erbium	Երբիւմ	735, 3	Երբիւմ	Երբիւմ	1842-43
Etain	Եթիւմ	350, 0	Եթիւմ	Եթիւմ	
Fe.	Բիւրաք	239, 8	Փշուր	Փշուր	
Fluore կամ Phthore	Ֆլուոր	87, 1	Բիւրաք	Բիւրաք	1827
Glacium	Գլաշիւմ	12, 5	Գլաշիւմ	Գլաշիւմ	1766
Hydrogène	Իւրոգեն		Իւրոգեն	Իւրոգեն	
Ilménium	Իլմենիւմ		Իլմենիւմ	Իլմենիւմ	1847
Iode	Իոդ	1578, 2	Իոդ	Իոդ	1813
Iridium	Իրիդիւմ	1233, 2	Իրիդիւմ	Իրիդիւմ	1803
Lantanum	Լանտանիւմ	588, 0	Լանտանիւմ	Լանտանիւմ	1840
Lithium	Լիթիւմ	80, 4	Լիթիւմ	Լիթիւմ	1818
Magnesium	Մագնէզիւմ	154, 3	Մագնէզիւմ	Մագնէզիւմ	1828
Manganèse	Մանգանէզ	344, 7	Մանգանէզ	Մանգանէզ	1774
Mercur	Մերկուր	1250, 0	Մերկուր	Մերկուր	
Molybdène	Մոլիբդեն	589, 0	Մոլիբդեն	Մոլիբդեն	1782
Nickel	Նիքել	369, 7	Նիքել	Նիքել	1751
Niobium	Նիոբիւմ		Նիոբիւմ	Նիոբիւմ	1845
Norium	Նորիւմ		Նորիւմ	Նորիւմ	1845
Or	Օր	1227, 8	Օր	Օր	
Osmium	Օսմիւմ	1244, 2	Օսմիւմ	Օսմիւմ	1803
Oxygène	Օքսիգեն	100, 0	Օքսիգեն	Օքսիգեն	1774
Palladium	Փալլադիւմ	665, 2	Փալլադիւմ	Փալլադիւմ	1803
Pélopium	Փէլոպիւմ		Փէլոպիւմ	Փէլոպիւմ	1845

Անուն Գրական	Համար	Նշանակ	Բառեր	Նշանակ	Քիմիական	Քիմիական	Քիմիական
					Ք = 100	Ք = 1.00	
Phosphore	Ph.	յն. լուսաբեր	Փոսփոր	Փոս.	400, 0	32, 00	Հաստատուն, հոտ սխտ, Պրանտ. 1669
Platine	Pt.	սպ. արծաթեկ	Պլատին	Պլ.	1232, 0	98, 56	Ճերմակ արծաթեկ 1741
Plomb	Pb.	լու. նոյնանիշ	Կապար	Կպ.	1294, 5	103, 56	Ճերմակ արծաթեկ 1741
Potassium	K. 7 կթ	հոլ. մոխիր ի խեղի	Պոտասիւն	Պո.	490, 0	39, 20	Կապարագոյն 1807
Po.							Կէյ-Լիւսաք.
Rhodium	Rh.	յն. վարդ	Հռոդիոն	Հռ.	652, 1	52, 17	Ճերմակ մոխրագոյն 1803
Rotenium	Ru.	աննշան	Ռոտենիոն	Ռ.	646, 0	51, 68	Փլուս. գուշակեց Օ. 1845
Selenium	Se.	յն. լուսին	Սելենիոն	Սել.	491, 0	39, 28	Հաստատուն, անհամ, ան Պէրզէլիոս և Կահն. 1817
Silicium	Si.	լու. նոյնանիշ	Գայլիսիւլ	Գ.	266, 7	21, 35	Հաստատ. անհոտ, անհամ Պէրզէլիոս. 1824
Sodium	Na ⁸ կթ	լու. նոյնանիշ	Սոդիոն	Սո.	287, 2	22, 98	Ճերմակ արծաթեկ 1807
Soufre	S.	լու. նոյնանիշ	Սուֆուր	Սու.	200, 0	16, 00	Հաստատուն, անհամ, յա. 1807
Strontium	St.	անուն տեղւոյ ի Ստրոնտիոն	Ստրոնտիոն	Ստ.	548, 0	43, 84	Ստր. 1807
Tantale տեա	Ta.	յո. անուն գից. Ստանալ տեա	Տանթալ	Տ.	1150,	մուլ մոխրագոյն	Հէթէթ. 1802
Tellure	Te.	լու. երկիր	Տելուր	Տել.	806, 5	64, 52	Ճերմակ արծաթեկ 1782
Terbium	Tr.	աննշան կթ յատ. ան	Տերբիոն	Տեր.	...	...	Մոսանտեր. 1843
Thorinium	Th.	աննշան կամ գից. թորինիոն	Թորինիոն	Թոր.	743, 9	59, 51	Փոս. ճերմակ արծաթեկ 1829
Titane	Ti.	գիցարան. Տիտան	Տիտան	Տտ.	314, 7	25, 17	Կարմիր պղնձագոյն 1781
Tungstène կթ	Tg. կթ	լու. անուն գից. Տունկստեն կթ	Տունկստեն	Տ.	1450, 0	92, 00	Ճերմակ մոխրագոյն 1781
Wolfram	W.	գերմ. յատ. անուն վոլֆրամ	Վոլֆրամ	Վ.	750, 0	60, 00	Ճերմակ մոխրագոյն 1789
Uranium	U.	յն. երկիր	Սուրանիոն	Սու.	...	...	Վոլֆրամ. 1789

Անուն գույն. համառ.	Նշանակ. համառ.	Անուն հայ.	Համառ. թանկահ. համառ.
Vanadium	V. Vd.	գիւյ. շուշապ	վանադիոն վա.
Yttrium	Y.	անուն տեղի Շուշապ	ի.
Zinc	Zn.	գերմ. նոյնանիշ	ծով. օլինկ
Zirconium	Zr.	աննշան	օլիկոնիոն օլ.

1 Antimoine ի համառագրութիւնը առած է լատ. անունէն Sui-

bium.

2 Azote ին համառագրութիւնը առած է Nitrogène բառէն որ է

Բորակածին և հայ. մէջ Բ գիրն ալ նոյն բանը կը ցուցնէ:

3 Etain ի համառագրութիւնը լատ. անունէն է Stannum.

4 Glucium կրտսի նաև Bérillium Բիւրեղ. ուստի համառագրութիւնն ալ աւելորդ անունէն է:

5 Mercure հին անուամբ կրտսեր նաև Hydrargyrum կը քառ. քարածաթ. ուսկից անունով կը համառագրուի:

6 Or ին համառագրութիւնը առնուած է լտ. բառէն Aurum.

7 Potassium ի սովորական համառագրութիւնը առնուած է լտ. բառէն Kalium որ է հայ. կալի:

8 Sodium ի համառագրութիւնն ալ նմանապէս առած է Natrium լատ. բառէն:

* Բարակ է պարզ մարմին և կը պատասխանէ եւրոպական Bore բառին, կը կրտսի նաև յն. բառով Chrysocolle որ է Ռուսի. ուստի պէտք չէ շփոթել Բորիի Nitre հետ որ է բարկացեալ մարմին: Նախեաց մէջ կէրկայ թէ Chrysocolle ի տեղ Անիի բառը գործածած է, որ է բուն Am-

moniaque լատ. աղբ. իսկ ասոր ալ Աւշակ լատ. տեղ գործածուած կայ Ամուր թուրքերէն բառը: Մենք շփոթութիւն չըլլալու համար Ammoniaque ին կ'ընենք Աւշակ. Bore ին կ'ընենք Բարակ. Nitre ին Բորակ. որ մէկմէկէ ալ բոլորովին տարբեր նիւթեր են:

** Ինչուան հիմա աւ բառի տեղ եւրոպական գիւն անունը գործածուած էր մեր մէջն ալ. բայց աւ բառն աւելի հայերէն կրնայ սեպուիլ. որովհետեւ մեր մէջն ալ գործածուած կայ. թէ և աւելի Ծարի մոքով որ է Antimoine. բայց բառը բուն տալ. է թիւթի և կը նշանակէ եւրոպացոց Zinc բառը միտալը. ինչպէս նաև նոյն թիւթի բառը եւրոպացոց մէջ ալ կը գործածուի և կը նշանակէ զինկի թիւթիկ կամ յն. և հին անուամբ պիտի լինէ լատ. բառը:

*** Աս տախտակի մէջ որոնց համար որ գրուած է որոշ կերպով կազմ, հաստատուն, հեղանիւթ բառերը, և իրենց համար հոյս և այլն, անոնք են պարզ մարմին մէջ մտադրութեամբ. իսկ մտադրութեամբ բոլորն ալ հաստատուն են: - Ռէնեդ բնական Զարմին ու Տէլուրն ալ մտադրութեամբ կարգը գրած է, որովհետեւ իրենց յատկութիւնը շատ որոշ չէ: